ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Έτσι γεννήθηκε η Μουσική του Κινηματογράφου, θα έλεγε κανείς. Από τη σιωπή. Και η Μουσική αυτή υπήρξε στην αρχή λίγο σκοτάδι, τίτλοι, ηχητική περιγραφή του ονείρου, πράξη ζωής και θάνατος, ενέργεια, νίκη, τέλος-διέξοδος, επιστροφή στο σπίτι.

Η Μουσική του Κινηματογράφου συντηρεί στη μνήμη την εικόνα, την ερμηνεύει ενώ συγχρόνως χρωματίζει επιθυμίες και μνήμες και την προσωπική μας ταύτιση με τις πτυχές ενός ονείρου 35 χιλιοστών».

Μάνος Χατζιδάκις

Εισαγωγή

- Τα κύρια συστατικά του κινηματογράφου, ο οποίος αποτελεί ένα οπτικοακουστικό θέαμα, είναι ο λόγος, η εικόνα και ο ήχος- μουσική.
- Αυτά τα συστατικά αλληλεπιδρούν και διαμορφώνουν το κατάλληλο κινηματογραφικό περιβάλλον.
- Επομένως, η κινηματογραφική μουσική δεν μπορεί να απομονωθεί από το περιβάλλον αυτό και να αντιμετωπιστεί σα να προορίζεται για ακρόαση.
- Υπάρχουν βέβαια και μουσικά έργα που χρησιμοποιήθηκαν ως σάουντρακ (soundtrack: μουσική επένδυση μιας ταινίας).
- Υπάρχουν όμως και σάουντρακ ειδικά συντεθειμένα για ένα κινηματογραφικό έργο, που μπορούν αυτούσια να είναι υλικό ακρόασης.
- Επομένως, η μουσική για τον κινηματογράφο λειτουργεί ως αναπόσπαστο στοιχείο μιας ταινίας, χωρίς όμως να αποκλείεται η πιθανότητα να λειτουργεί και αυτόνομα.

Σύντομη ιστορική εξέλιξη

- Στο τέλος του 19 αιώνα και στις αρχές του 20, ξεκινούν τα πρώτα βήματα του κινηματογράφου, σαν ένα παιχνίδι που γρήγορα εξελίχτηκε σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε 7η τέχνη.
- Η μουσική (αρχαιότερη τέχνη) προϋπήρχε , έχοντας μάλιστα βαθιά σχέση με σχετικά θεάματα (μελόδραμα, μουσικό θέατρο).
- Από την αρχή της καινούριας τέχνης η μουσική μαζί με την σκηνοθεσία και τους ηθοποιούς αναδείχτηκε σε ένα από τα ποιο σημαντικά συστατικά μιας κινηματογραφικής ταινίας. Μέσα από τη δύναμη της να εκφράζει οποιοδήποτε συναίσθημα και οποιαδήποτε κατάσταση στέκεται δίπλα στην εικόνα και χαρακτηρίζει την ίδια την ταυτότητα της ιστορίας. Η ταινία χωρίς τη μουσική χάνει τη φωνή της.
- Στην εξέλιξή του ο κινηματογράφος αφομοίωσε πολλές τέχνες και τεχνολογίες. Η εικόνα, ο λόγος, η κίνηση, ο ήχος και η μουσική αλληλεπιδρούν και συνθέτουν ένα καινούριο σύμπαν με ισορροπίες ανάμεσα σε διαφορετικούς νόμους και κώδικες. Τέχνες που φαίνονται ανεξάρτητες η μία με την άλλη συνδυάζονται και η χημεία της ένωσης τους διαμορφώνει το κινηματογραφικό περιβάλλον και οδηγεί σε μια καινούρια θεώρηση των πραγμάτων μέσα από την εμπειρία του να παρακολουθείς μια ταινία.

Σύντομη ιστορική εξέλιξη

- Με την εμφάνιση του κινηματογράφου η μουσική μπαίνει στη υπηρεσία του κυρίως με μηχανικό τρόπο. Στη διάρκεια της προβολής τις κινούμενες εικόνες συνόδευε κάποιο μηχανικό μέσο (γκονγκ κ.λπ.), πιάνο ή μερικές φορές ολόκληρη ορχήστρα.

- Η όλη διαδικασία αποτελούσε μέρος της προβολής και δεν ήταν ενσωματωμένη στην ταινία.

- Τα θέματά της ήταν μελωδίες από τραγούδια, η αποσπάσματα κλασσικών έργων που προϋπήρχαν. Σιγά-σιγά εμφανίζονται και ειδικά διαμορφωμένες για την ταινία συνθέσεις.

- **Η μεγάλη τομή όπως είναι φυσικό γίνεται γύρο στην δεκαετία του ’30 όταν ο βωβός κινηματογράφος μετατράπηκε σε ομιλούντα.**

Η ΧΡΥΣΗ ΕΠΟΧΗ

- Από τις αρχές του 1930 ο κινηματογράφος μέσα σε περίοδο οικονομικής κρίσης μπαίνει στην χρυσή του εποχή. Τον παρακολουθεί ο μεγαλύτερος αριθμός θεατών στην ιστορία του.
- Οι κινηματογραφικές εταιρίες μετατρέπονται σε κολοσσιαίες βιομηχανίες. Στούντιο παραγωγής, δίκτυα αιθουσών, πολυάριθμο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, αποτελούν πια τη νέα δύναμη στον τομέα της ψυχαγωγίας.
- Νέα επαγγέλματα ανατέλλουν.(σεναριογράφος, μοντέρ, ηχολήπτης, εικονολήπτης κτλ).
- Αυτή την έκρηξη ακολουθεί όπως είναι φυσικό και η κινηματογραφική μουσική. Εδραιώνεται πλέον ως μορφή υψηλής τέχνης, απασχολεί πια πλήθος από επαγγελματίες συνθέτες βοηθάει στο πέρασμα της σοβαρής μουσικής στο κοινό.
- Το Χόλιγουντ γίνεται έδρα συνάντησης και δημιουργίας σπουδαίων μουσικών από όλο τον κόσμο.
- Αυτό τον δημιουργικό οργασμό ακολουθεί και στηρίζει ένα πλήθος από καινούριες τεχνικές και τεχνολογίες: το λάιτμοτίφ, η θεματική επεξεργασία των παραλλαγών, η επεξεργασία της φόρμας και της αρμονικής γλώσσας, γίνονται εργαλεία εμπνευσμένων συνθετών.
- Παράλληλα η τεχνολογία επιτρέπει στον συνθέτη να σχεδιάζει τη μουσική λεπτομερώς πάνω στην εικόνα επιτυγχάνοντας εξαιρετικά ακριβή συγχρονισμό.

Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

- Οι ταινίες μετά τον πόλεμο γίνονται περισσότερο ρεαλιστικές με ανθρώπινα θέματα. Στη μουσική η τζαζ και σύγχρονες τεχνικές όπως η ηλεκτρονική μουσική περνούν στο προσκήνιο.

- Η βιομηχανία του κινηματογράφου απειλείται από τις ανεξάρτητες παραγωγές και κυρίως την τηλεόραση. Νέα συστήματα ενίσχυσης του μεγέθους του χρώματος και του ήχου ανακαλύπτονται (σινεμασκόπ, σινέραμα, στερεοφωνικός ήχος κλπ).

- Στο περιεχόμενο η τζαζ αντικαθιστά την συμφωνική μουσική φέρνοντας τον κινηματογράφο σε πιο ελεύθερες και αυτοσχεδιαστικές μουσικές φόρμες.

- Φτάνοντας στη δεκαετία του ’60, μια νέα γενιά συνθετών φέρνουν νέα πνοή και ιδέες και υπηρετούν την τάση προς την ποπ και την ροκ κουλτούρα. Πολλές από τις μελωδίες κερδίζουν την αγάπη του κοινού και κυρίως της νεολαίας και ακολουθώντας ανεξάρτητη από την ταινία πορεία σημειώνουν υψηλές δισκογραφικές πωλήσεις (Easy rider, Jesus Christ superstar κ.α.).

- Μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του ’70 η αποδοχή νέων ρευμάτων, οι συνδυασμοί διαφορετικών στυλ και ενορχηστρώσεων πλούτισαν την κινηματογραφική μουσική έκφραση. Οι συνθέσεις μεγάλων διαστάσεων επανεμφανίζονται (Star Wars, Jaws, The Godfather).

- Στη συνέχεια οι σημαντικές αλλαγές οφείλονται στην εισβολή των ηλεκτρονικών μέσων μουσικής (συνθεσάιζερ-ηλεκτρονικός υπολογιστής) το πλεονέκτημα του μικρού κόστους και η ταχύτητα παραγωγής επιτρέπει σε μεγάλο αριθμό συνθετών να ασχοληθούν με τον κινηματογράφο.

Σήμερα…

- Η γενικότερη εικόνα που επικρατεί τα τελευταία χρόνια είναι αυτή που μουσικά παραπέμπει σε ένα χωνευτήρι όλων των μουσικών τάσεων παρόντος και παρελθόντος. Η προσέγγιση μπορεί να γίνει μέσα από συγκεκριμένες ταινίες περισσότερο.
- Η βιομηχανία και οι εταιρίες που την ελέγχουν με τα συμβόλαια των καλλιτεχνών και τα τεράστια μέσα παραγωγής και διάθεσης έχουν αναγάγει το σάουντρακ σε σημαντικό διαφημιστικό και οικονομικό παράγοντα.
- Όπως αποφεύγονται τα πολύ μακρινά κινηματογραφικά πλάνα που ακυρώνονται στη μικρή οθόνη έτσι και η μουσική μεταμορφώνεται για να μπορέσει να λειτουργήσει τόσο στην κινηματογραφική αίθουσα όσο και στο γρήγορο και πρόχειρο περιβάλλον της τηλεόρασης.
- Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης όταν η κινηματογραφική μουσική συνοδεύει ταινίες που προορίζονται για παγκόσμια καριέρα είναι αυτονόητο να αποβάλλει στοιχεία από ιδιαίτερες τοπικές ή παραδοσιακές μελωδίες και να προσαρμοστεί σε μια αναγνωρίσιμη- εύπεπτη μορφή.
- Η δημοφιλής μουσική της εποχής που έτσι και αλλιώς αποτελεί παγκόσμια μόδα συμβάλλει στη μαζική εμπορική αποδοχή της ταινίας.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΕ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ

- **Τα είδη μουσικής σε κινηματογραφικές ταινίες εξαρτάται από το περιεχόμενο της ταινίας**.

- Αρχικά μια ταινία δράσης υπόσχεται κάτι που ίσως να σε κόψει την ανάσα σε ορισμένες σκηνές ενώ σε άλλες απλά απαιτεί έναν γρήγορο ρυθμό μουσικής. Σε ένα θρίλερ παίζετε μουσική που μπορεί να σε αγγίξει την ψυχολογία και να σε κάνει να φοβηθείς . Σε μια ρομαντική ταινία θα παίζεται κάτι απλό , γλυκό που να μπορεί να συνοδεύει κατάλληλα μια σκηνή ευτυχίας.
- Γενικότερα όλα τα είδη ταινιών έχουν και μια κατάλληλη μουσική , soundtracks , που να πηγαίνουν μαζί.
- Η μουσική επένδυση στην ταινία είναι ένας επίσης βασικός παράγοντας για την τελειότητα του έργου, για το οποίο πρέπει να είναι γραμμένη ειδικά, ώστε να συμβαδίζει χρονομετρικά με το μήκος των σκηνών του και ηχητικά με το είδος του.

- Στις περισσότερες ταινίες, ο παραγωγός ή ο σκηνοθέτης χρησιμοποιούν συχνά παλαιούς ή νέους δίσκους ή φωνοταινίες με κλασικά ή μοντέρνα κομμάτια. Αυτό δεν είναι βέβαια δημιουργική δουλειά.
- Στις φροντισμένες όμως ταινίες, η μουσική επένδυση ανατίθεται σε δόκιμους συνθέτες.

- Παρατηρώντας τη μουσική που χρησιμοποιείτε στον κινηματογράφο καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι τα συγκεκριμένα είδη μουσικής συνδέονται με συγκεκριμένες ψυχολογικές καταστάσεις , συναισθήματα, χαρακτήρες ηρώων αλλά και κατηγορίες ταινιών.

- Η μουσική μπορεί να μεταφέρει μηνύματα σχολιάζοντας ή εκφράζοντας τη δράση, ή ακόμη και να αποκαλύψει κρυφές πτυχές, που δεν εκφράζονται στο διάλογο. Αυτά τα συστατικά αλληλεπιδρούν και διαμορφώνουν το κατάλληλο κινηματογραφικό περιβάλλον.

Ταινίες επιστημονικής φαντασίας και μουσική

- Η επιστημονική φαντασία πυροδοτεί τη μουσική ‘έμπνευση’ των συνθετών όσο κανένα άλλο είδος. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως πολλά από τα επιτυχημένα soundtrack όλων των εποχών, γράφτηκαν για να εκφράσουν την πομπώδη μεγαλοπρέπεια του διαστήματος, για να εκφράσουν το σοκ και το δέος για όντα πέρα από την ανθρώπινη φαντασία, για να ‘ανατινάξουν’ την οθόνη με φλεγόμενα οχήματα καθώς διασχίζουν το φάσμα του χρόνου.
- Η μουσική έχει γίνει ανεξίτηλο μέρος σχεδόν σε όλες τις σπουδαίες ταινίες επιστημονικής φαντασίας, ενώ μερικά από τα καλύτερα τραγούδια που έχουν εμφανιστεί σε ταινίες έχουν προέλθει από ταινίες επιστημονικής φαντασίας.
- Τέτοια είναι η ταινία: **Pink Floyd the Wall** (1982) – ένα εκφραστικό μιούζικαλ, το πρώτο μεγάλης διαρκείας μουσικό βίντεο (ή ταινία "MTV" πριν την ραγδαία επιτυχία του MTV)
- Μερικά διάσημα soundtrack ταινιών επιστημονικής φαντασίας είναι τα εξής:
  - 1**. Jurassic Park**, συντεθειμένο από τον John Williams
  - 2. **Back to the future** συντεθειμένο από τον Alan Silvestri
  - 3. **Star Trek IV**: The Voyage Home συντεθειμένο από τον Leonard Rosenman
  - 4. **Inception** συντεθειμένο από τον Hans Zimmer
  - 5**. Star Trek** συντεθειμένο από τον Michael Giacchino
  - 6. **Sunshine** συντεθειμένο από τους Underworld και John Murphy
  - 7. **Stargate** συντεθειμένο από τον David Arnold
  - 8. **Terminator 2**: Judgment Day συντεθειμένο από τον Brad Fiedel

Musicals

- Τα musicals είναι ταινίες στις οποίες κυριαρχεί η μουσική, το τραγούδι και ο χορός και αποτελούν φυσική εξέλιξη του θεατρικού Musical.
- Ειδοποιός διαφορά μεταξύ θεάτρου και κινηματογράφου είναι η χρήση σκηνικών και τοποθεσιών. Σημαντικό, όμως, χαρακτηριστικό είναι η ζωντάνια και η παραστατικότητα των ηθοποιών που καταφέρνουν να κάνουν τον θεατή της ταινίας να αισθάνεται σα να είναι σε ζωντανή παράσταση.
- Μερικά από αυτά:
  - **West Side Sto**ry: Εμπνευσμένο από τον Ρωμαίο και την Ιουλιέτα του Shakespeare. Διάσημο τραγούδι: 'I feel pretty'
  - **Mary Poppins(Disney**): Διάσημο τραγούδι: «Chim Chim Cher-ee (Rooftop Duet)
  - **Grease & Grease 2**: Διάσημο τραγούδι: «You are the one that I want»

MUSICALS

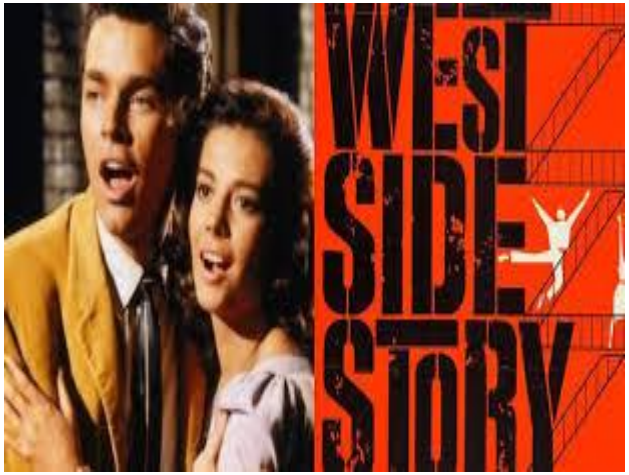
WEST
SIDE
STORY

Disney and CAMERON MACKINTOSH's
MARY
POPPINS
THE BROADWAY MUSICAL

THOMAS MEEHAN
CHARLES STROUSE
MARTIN CHARNIN
THE MUSICAL
Annie

Η μουσική στις παλιές ελληνικές ταινίες

- Τόσο σε ασπρόμαυρες ταινίες όσο και σε μεταγενέστερες έγχρωμες, δεν έλειπε ποτέ ένα τραγούδι – σήμα κατατεθέν για την ελληνική ταινία από έναν καλλιτέχνη της εποχής.

- **Μαρινέλλα, Αλίκη Βουγιουκλάκη, Γιάννης Πουλόπουλος, Μαίρη Χρονοπούλου** και άλλοι καλλιτέχνες σηματοδοτούν με την φωνή και την συμμετοχή τους στις αμέτρητες ταινίες, την χρυσή εποχή του Ελληνικού Κινηματογράφου.

- Τόσο η γενιά των μπαμπάδων μας που μεγάλωσαν με αυτές τις ταινίες όσο και η δική μας, που τις απολαύσαμε όταν πια είχαν καθιερωθεί ως κλασικές, τις λάτρεψε τόσο για τις κωμικές υποθέσεις των μιούζικαλ αλλά πολύ περισσότερο για τις μουσικές επιτυχίες κάθε ταινίας.

Του αγοριού απέναντι – Μαίρη Χρονοπούλου (Μια κυρία στα μπουζούκια, 1967)

Οι θαλασσιές οι χάντρες -– Δημήτρης Χορν (Η Αθήνα τη νύχτα, 1962)

Τράβα μπρος – Αλίκη Βουγιουκλάκη (Η Αλίκη στο ναυτικό, 1961)

Αγάπη που έγινες δίκοπο μαχαίρι – Μελίνα Μερκούρη (Στέλλα, 1955)

Η αγάπη θέλει δυο – Αλίκη Βουγιουκλάκη και Δημήτρης Παπαμιχαήλ (Η αρχόντισσα και ο αλήτης, 1968)

ΤΜΗΜΑ Γ3

- Για την εργασία συνεργάστηκαν οι:
- ΒΥΤΙΝΙΩΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
- ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ
- ΚΑΡΕΛΛΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
- ΛΑΜΑΙ ΓΙΟΡΙ
- ΚΑΡΑΙ ΜΑΤΕΟ
- ΧΑΣΙΩΤΗΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ